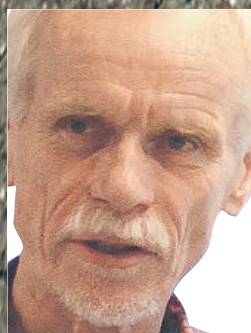

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Er der veje ud af euroen?

Erik Hoffmeyer
Jesper Jespersen
Flemming Larsen m.fl.

Leder:

Euroløsninger

Indhold

- 6 Vi har brug for "slangen"
- 7 Valutakurssamarbejde før euroen
- 8 Sådan kunne man gøre
- 9 Nede i afgrunden: Sydeuropa
- 10 Del euroen i to
- 12 Tyskland og euroen
- 14 Skovmands Notater
- 15 Både euro og national valuta?
- 16 Møntunioner fik krank skæbne

NOTAT åbner med dette nummer for en diskussion om, at kriseramte eurolande kan have bedst af at forlade euroen og devaluere, altså nedskrive deres valuta, så deres eksportvarer bliver billigere for dem, der skal købe.

Vi giver tilmed en opskrift på, hvordan et land skal gøre, når det træder ud, og hvordan eurosamarbejdet kunne erstattes af en ny – gammel – valutaslange.

Diskussionen er i høj grad inspireret af professor Jesper Jespersen, RUC, der længe har argumenteret for, at valutaunionen bag euroen ikke var holdbar, mens hovedparten af danske og europæiske økonomer istemte den gamle sang om, at intet var så dyrt som at træde ud af euroen – altså kunne det ikke lade sig gøre.

DET HAR VÆRET GOD LATIN blandt de fleste økonomer, at fordi man ikke kan devaluere valutaen, må underskudslande skære ned på løn og omkostninger, og det er man så begyndt at kalde en "intern devaluering".

Det var også hovedtanken i den Finanspagt, tyskerne forsøger at presse igennem alle vegne, og som Danmark også er med i.

Nu vender tidl. nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer bøtten på hovedet. Som en mand, der har stået i spidsen for landets valutapolitik i næsten 30 år, kender han håndværket. Og hans svar er kontant, som man vil se på modstående side: I en situation med ungdomsarbejdsløshed på over 50 pct. i dele af Sydeuropa hjælper kun ét: Devalueringer.

For ham er det arbejdsløsheden, der til syvende og sidst er det afgørende argument. I nogle af landene er det en hel ungdomsgeneration, der mister håbet. Yderliggående politiske bevægelser vinder frem. Det vil det politiske sammenhold i Europa næppe kunne holde til. Det risikerer at falde sammen som et korthus.

DER ER ANDRE FORSLAG TIL LØSNINGER: Flemming Larsen, der har siddet som ledende analytiker i Den Internationale Valutafond, gennemgår en løsning med to udgaver af euroen: En i nord og en i syd.

Pointen er i dybest set, at valutaunioner handler om kultur. Man skal have samme værdisæt, hvis en valutaunion skal lykkes. Og han ser to værdisæt i Europa: Et i nord og et i syd.

EN FJERDE TILGANG stammer fra en tysk professor, der i en ny bog taler for en valutaunion, hvor hvert land dels har sin egen valuta, dels har euro, så man bruger egen valuta "til hverdag" og euroen til opsparring og investering.

Når den måske er relevant, hænger det sammen med det forunderlige faktum, at befolkningerne i de kriseramte lande – trods alle problemer – holder fast ved euroen. I en undersøgelse fra det amerikanske analyseinstitut Pew viser det sig, at 2/3 af befolkningerne i Grækenland, Spanien, Italien, Frankrig og Tyskland foretrækker euroen frem for at vende tilbage til deres drakmer, pesetas, lire, franc og D-mark. Og grækerne er dem, der er allermost eurovenlige!

oaa

Støtte til euroen

Ønsker egen valuta igen	Beholde euroen	
25	69	Grækenland
29	67	Spanien
32	66	Tyskland
27	64	Italien
37	63	Frankrig

Kilde: Pew Research, maj 2013.

Professor Erik Hoffmeyer var direktør for Nationalbanken 1965-1994

Devaluering nødvendig

Arbejdsløsheden er det afgørende, mener tidl. nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer. Og den store arbejdsløshed i Sydeuropa kan kun rettes op ved, at landene træder ud af euroen og devaluerer.

AF OLE AABENHUS

Fhv. nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer er dybt bekymret over den udvikling, der finder sted i Europa, og især i eurolandene. Og det, der bekymrer ham mest, er arbejdsløsheden:

»Hovedproblemet er arbejdsløshed, og en ungdomsarbejdsløshed på 50 pct., som man ser det i Sydeuropa, er en katastrofe. Det kan man ikke være bekendt, hverken i eurozonen eller i det øvrige EU. Men man er ligeglade. Det er efter min mening usolidarisk. Europas forening har været en enorm succes; der har aldrig været noget, der lignede det her. Men man lukker bare øjnene og siger: Det kommer ikke os ved. Det kan man ikke være bekendt«.

»Det, der sker nu, er at man risikerer at få et fuldstændigt opløst arbejdsmarked, hvor man konkurrerer lønnen ned. Det er en forkert strategi, fordi det skaber bitter-

hed og fjendskab mellem de europæiske lande. Og det er ikke noget, der kan viskes væk i løbet af 0,5, for når man er oppe på, at hver anden ung ikke kan få arbejde, så er det noget, der bliver husket«.

»Jeg kan ikke se andet, end at det er at lege med ilden at acceptere så høj en arbejdsløshed«.

»Der er en anden mulighed: At træde ud af euroen i en periode og eventuelt lade et land få mulighed for at vende tilbage, når det ønsker det...«

»Der er også en tredje mulighed, men den er endnu mere kontroversiel: At give tilskud til eksport og lægge skat på import – det svarer også til devaluering. Det kunne man gøre for en begrænset periode på måske 5 år. Man kunne begynde med et niveau på 20 pct. og trappe ned med 5 pct. pr. år... – men det er stik mod alle regler«.

... og det hele falder som et korthus?
Ja, det gør det.

Kan man træde ud af euroen?

»Ja«.

Men din kollega, prof. Niels Thygesen, sagde i et interview med NOTAT for nogle måneder siden, at et lands udtræden af euroen ville grænse til det umulige, for det særlige ved euroen var ifølge ham, at man nu har en fælles centralbank og fælles sedler, så han mener faktisk ikke, at man kan træde ud.

»Det er ikke rigtigt. Jeg talte med den tjekkiske centralbankdirektør, efter at det gamle Tjekkioslovakiet blev delt i Tjekkiet og Slovakiet – og han sagde dengang i spøg, at her kan I se – selvfølgelig kan det lade sig gøre«.

»Det, man siger fra tysk side, er, at Middelhavslandene må lave arbejdsmarkedsreformer – underforstået, at de skal være ligesom den, kansler Schröder fik indført i Tyskland i 2003.

Men man glemmer, at Schröder blev forhadet på grund af sin reform, og ikke genvalgt. Han har måttet vente ti år på at fortsættes næste side...

...fortsat

blive anerkendt igen. Hvilke politikere – og hvilken Middelhavspolitikere – vil stille op til det?»

»Middelhavslændene er blevet inviteret ind i euro-gruppen uden at få at vide, at det her er dødsens farligt, hvis ikke man kan holde omkostningerne på samme niveau som tyskerne«.

Men bør vi overhovedet have en valutaunion i Europa, og hvorfor?

»I Rom-traktaten var der dels det handelsmæssige og den integration, som også skaber politisk samhörighed. Men der var desuden det, at man skulle forene den økonomiske politik. Det stod der. Men der stod ikke, hvordan og på hvilken måde...«

»Det skulle give Europa en bedre position internationalt. Men det har jeg altid syntes var noget vrøvl. Hvis man undersøger, hvor stor betydning topmøderne har haft helt konkret, så er det næsten ingenting. Så jeg kan ikke sige, at det er enormt vigtigt med en valutaunion, navnlig ikke, når den kører af sporet«.

I USA har man også en valutaunion...!

»Ja, efter 100 år... men den måde, den er lavet på her, er amatøragtig og ikke gennemarbejdet. Den er blevet til, fordi tyskerne ville have England og Frankrig som venner, da Øst- og Vesttyskland skulle genforenes«.

Det, du siger her, er, at økonomisk er der ingen grund til en valutaunion. Tværtimod, den er en fejltagelse.

»Ja«.

Det er beskæftigelsen, som er hovedproblemet.

Så det er en politisk diskussion, om man skal have den – og politikerne har fejlet, for de har skabt en valutaunion, der reelt ødelægger det sammenhold, der skulle være i Europa...

»Ja«.

Hvordan går man så videre herfra?

»Man kan opløse den«.

Men hvordan? Alle taler om de vanskeligheder, der vil komme i en opløsnings-situation.

»Der er masser af kontrakter, der er indgået i euro... Ja, men der er jo aldrig givet garantier for, at euroen vil vare evigt«.

Korthus

Du skrev i en artikel i Politiken sidste år, at situationen ikke kan reddes ved enorme obligationskøb...

»Nej, det centrale problem er arbejdsløshed og nedgang i investeringer, altså stagnation, og det løses ikke ved at holde renten på et eller andet niveau. Det hjælper på tilliden og på statsfinanserne, men nogen direkte virkning på beskæftigelse har det ikke«.

Op beskæftigelsen er det centrale?

»Man er kommet så langt ud, at det er det centrale«.

Du siger i din artikel: Eller en splittelse af euroområdet i to dele. Er det nord-syd, du tænker?

»Ja, det er det. Men jeg tror ikke, man får så stor en enighed mellem landene, at man kan dele euroområdet i to. Jeg tror, man får et par stykker, der træder ud, og så begynder halløjjet jo for alvor, for så begynder markederne at koncentrere sig om lande, der er i farezonen«.

...og det hele falder som et korthus?

»Ja, det gør det«.

Så du tror, at om fem år har vi ikke nogen euro mere?

»Det vil jeg nødig spå om. Der er jo en enorm prestige involveret fra ledende politikere. Men altså, hvis vi har den, tror jeg, det vil være en enorm omkostning beskæftigelsesmæssigt og vækst-mæssigt«.

Devaluering er det centrale nu

I starten af krisen talte mange om, at man burde føre en keynesiansk politik, altså bruge flere penge fra statskassen til at holde beskæftigelsen i gang, - men nu hedder det, at der ikke længere er penge nok i statskasserne til det...

»Nej, det er valutakurserne, der er det

centrale nu. Man må have nogle realistiske valutakurser, og så kan man få gang i eksporten og i import-substitution«.

»Tidligere havde man jo tre korrigerende mekanismer – finanspolitik, pengepolitik og valutapolitik. Nu mangler vi den sidste. Kun hvis man melder sig ud, er man i stand til at devaluere. Eller, hvis man laver sådan et kombineret eksportsubsidie og importtold, svarende til en valutakursændring«.

Som Margaret Thatcher sagde lidt flot, så må man efterhånden spørge, hvem det var, der vandt den anden verdenskrig.

»En overvurderet valuta er gift for økonomien. Vi havde selv en overvurderet valuta i 1970'erne, og det var en meget trist periode. Men skal man devaluere, forudsætter det, at man er i stand til at gennemføre en følgelovgivning, og hvis man ikke kan det, er det vanvid at devaluere«.

»Den mest vellykkede devaluering, vi foretog herhjemme, var den i 1979, hvor man fjernede en del af pristalsreguleringen – energiposter og sådan noget. Og man havde LO's støtte til det«.

Mener du så også, det er rigtig dårligt, at vi har en fastkurspolitik i forhold til euroen?

»Vi har overskud på betalingsbalancen. Og vores konkurrenceevne er ikke så ringe. En fastkurspolitik over for euroen, det er et disciplinsspørgsmål. Fastkurspolitikken har haft en meget stor psykologisk betydning«.

Vi er det 18. euroland, siger økonomiminister Margrethe Vestager...

»Ja, vi er medlem uden at være medlem. Vi sidder uden for døren«.

Kan nord hjælpe syd?

Kunne man tænke sig, at de rige lande i nord gennemførte noget, der svarer til Marshall-hjælpen – det amerikanske hjælpeprogram, der skulle sætte gang i udviklingen i Europa i årene efter anden

verdenskrig – altså, at Nordeuropa sætter investeringer i gang i Sydeuropa?

»Nej, når man er kommet så langt ud, som vi er nu, er vi nødt til at gøre noget drastisk. Først og fremmest må man se, hvad hovedproblemet er. Der, hvor jeg skiller mig ud fra de fleste, er på spørgsmålet om beskæftigelsen. Det er beskæftigelsen, som er hovedproblemet.«

Tyskerne holder fast i en logik fra efterkrigsårene, hvor pointen var at holde de offentlige udgifter nede, og hvor man nu siger: Det er den model, vi skal have de andre til at følge, og så vil det nok kunne lykkes. Hvoraf kommer denne tyske ortodoksi?

»Den kommer af, at det er lykkedes for dem. Jeg sagde til dem på et tidspunkt, at det kan da godt være, I har ret, men I har den fordel, at I har haft to galopperende inflationer i 1920'erne og 1940'erne, og befolkningen er blevet tilstrækkelig bekymret for en gentagelse. Men vi andre har jo ikke haft den erfaring, så vi har ikke befolkningen med os på samme måde.«

»Middelhavslændene er blevet inviteret ind i eurogruppen uden at få at vide, at det her er dødsens farligt.

»Jeg diskuterede med en person fra Forbundsbanken engang i 1980'erne og sagde, at hvis man drager konklusionen af jeres synspunkter, så får vi ikke en økonomisk union, før det øvrige Europa optræder som tyskere. Det mente han ikke var venligt formuleret. Hvordan ville han så udtrykke det? spurgte jeg. Jo, han ville sige det på den måde, at man ikke fik en økonomisk og valutær union, før de øvrige lande havde INDSET, at de skulle gøre som os tyskere. – Det ligger så fast for dem, nærmest som en trosbekendelse.«

»Som Margaret Thatcher sagde lidt flot, så må man efterhånden spørge, hvem det var, der vandt den anden verdenskrig. Jeg har oplevet tyskerne gå fra at være meget beskedne og usikre til at vokse op til at blive kolossalt selvbevidste. Det er de nu.«

Fastkurspolitikken – en succes

Ville det være en fordel, hvis de kriseramte lande i syd devaluerede, mens en række lande omkring Tyskland fortsatte eurosamarbejdet?

»De nordeuropæiske lande er jo gået over til at være meget forsigtige med en ekspansiv politik. Det er for dyrt. Vi slog om i begyndelsen af 1980'erne – efter den vellykkede devaluering i 1979, som siden blev underløbet, fordi politikerne blev bange, og vi fik et kæmpe underskud – det kom op på 10 pct.«

»Det var efter det, at Schlüter-regeringen slog ind på en stabiliseringsorienteret politik, som er blevet fulgt siden. Og den, må man sige, har været en succes.«

»Vi er medlem uden at være medlem. Vi sidder uden for døren.

Vil det efter din mening være en fordel, hvis man kunne lave en nordlig euro – måske med Tyskland, Holland, Finland, Østrig og med Danmark som påhæng?

»Ikke økonomisk. Jeg har aldrig ment, at euroen var en økonomisk fordel. Det kan være en politisk fordel, at man bliver tvunget til at føre en stabilitetsorienteret politik. Men det har vi jo gjort herhjemme i mere end 30 år – siden 1982.«

»Når jeg har argumenteret for, at vi skulle være med i euroen i sin tid, så var det jo fordi jeg mente, at vi førte en så fornuftig politik, at vi kunne være med, uden at det ville give os store vanskeligheder.«

»Jeg har aldrig ment, at vi – ved at være medlem af euroen – ville få større vækst. Men det ville betyde, at man cementerer det europæiske sammenhold, – og det har jeg altid været tilhænger af.«

»Men jeg må indrømme, at det, vi oplever i dag, har gjort mig skuffet. Som sagt har jeg hele tiden syntes, at det var risikabelt, at man ikke sagde til de sydeuropæiske lande, med virkeligt eftertryk: Er I klar over, hvad I går ind til?«

»Når man tænker på, hvordan italienerne og grækerne har opført sig, historisk set, så synes jeg, det er sløseri, at man ikke har advaret dem.« ♦

Devaluering og prisnedslag

En devaluering kan sammenlignes med, at et land, sætter prisen ned, når varerne er blevet for dyre og ikke kan sælges: Man nedskriver sin møntfod i forhold til f.eks. dollar eller euro, så en eksportvare pludselig koster f.eks. 25 pct. mindre i udlandet, end den gjorde før.

Omvendt handler en revaluering om, at man sætter kursen op på sin valuta, så man tjener mere på sine eksportvarer – hvis folk i udlandet, trods prisstigningen, fortsat vil købe.

Både devaluering og revaluering er instrumenter, et land kan bruge for at skabe balance i regnskabet med andre lande – altså betalingsbalancen.

I dette nummer af NOTAT argumenteres der for, at en række underskudslande i Sydeuropa skal devaluere.

Men der argumenteres også for, at lande med store overskud på betalingsbalancen f.eks. Tyskland skal revaluere, fordi deres eksportvarer ellers er for billige, og at de dermed dumper deres varer for billigt og udkonkurrerer virksomheder i andre lande i stedet for at tjene noget mere på den enkelte vare.

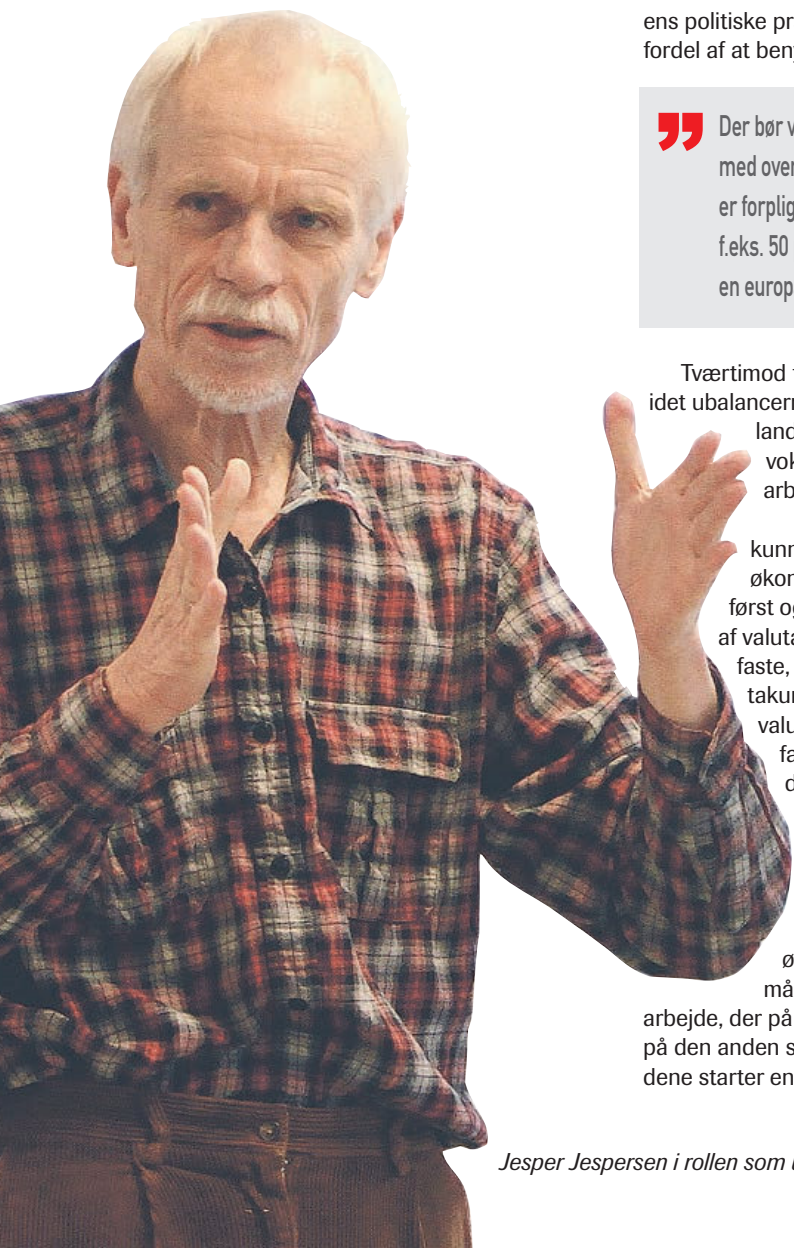
Både devaluering og revaluering vil – rigtigt håndteret – kunne bidrage til at skabe balance i de enkelte landes og i Europas økonomi, herunder at skabe beskæftigelse i de kriseramte lande.

oaa

SKIFT EUROEN UD VI HAR BRUG FOR

Hvad kommer efter ØMUen?

Vi har bedt professor Jesper Jespersen, RUC, give sit bud på, hvordan man kunne etablere et nyt valutasystem i Europa til afløsning for euroen.

AF JESPER JESPERSEN

Udviklingen i en række euro-lande efter 2008 har (langt om længe) fået de fleste uafhængige økonomers øjne op for, at EU's Økonomiske og Monetære Union (ØMUen) i 1999 blev etableret på et forkert grundlag og kom til at omfatte alt for mange lande.

Euro-landene har ikke tilnærmelsesvis en så ensartet økonomisk struktur og ens politiske præferencer, at de kan have fordel af at benytte én fælles valuta.

” Der bør være en regel om, at lande med overskud på betalingsbalancen er forpligtet til at indbetale f.eks. 50 pct. af dette overskud til en europæisk solidaritetsfond.

Tværtimod forøges omkostningerne, idet ubalancerne mellem de deltagende lande vil vedblive med at vokse – ikke mindst målt ved arbejdsløsheden.

En ændring, der skal kunne bringe EU ud af det økonomiske dødvande, kræver først og fremmest en reform af valutasystemet, der kan sikre faste, men dog justerbare valutakurser. Og som kan sikre, at valutakurserne afspejler den faktiske konkurrenceevne i det enkelte land.

Altså er man nødt til at ophæve euroen og vende tilbage til nationale valutaer. Men hvis man skal have et politisk og økonomisk stabilt Europa, må det ske inden for et samarbejde, der på den ene side er fleksibelt, på den anden side kan forhindre, at landene starter en indbyrdes 'konkurrerende

devalueringspolitik', som man så det i 1930'erne.

Slangen er løsningen

Et sådant fleksibelt system findes faktisk allerede!

Det kaldes ERM2-systemet (Exchange Rate Mechanism) og er en slags 2. udgave af det, man engang kaldte valutaslangen (se illustration). Danmarks fastkursssystem i forhold til euroen er en del af ERM2, som også omfatter andre EU-lande som Letland og Litauen.

Idéen er, at man aftaler en fast kurs (centralkursen) mellem de deltagende landes valutaer, og en tilsvarende fast kurs mellem dem og euroen. De er dog ikke mere faste, end at de kan ændres efter forhandling mellem de på enkelte landes regeringer og (i øjeblikket) Den Europæiske Centralbank.

Det er vigtigt, at centralkurserne afspejler udviklingen i de deltagende landes konkurrenceevne. Derfor må de vurderes jævnlige, f.eks. hver sjette måned.

” Man er nødt til at ophæve euroen og vende tilbage til nationale valutaer... inden for et samarbejde, der på den ene side er fleksibelt, på den anden side kan forhindre, at landene starter en indbyrdes 'konkurrerende devalueringspolitik'.

Det var et problem i den oprindelige "slange" (ERM1-systemet), at man ikke fik justeret centralkurserne tilstrækkeligt og hyppigt nok. Ydermere var udsvingsbåndet i ERM1 kun +/- 2 ¼ pct. Det gjorde det alt for let for spekulanterne at gennemtvinge en ændring, der var større end båndbredden – jfr. spekulanten George Soros berømte spekulation, der i 1992 tvang Storbritannien ud af "valutaslangen".

SKIFT EUROEN UD / VI HAR BRUG FOR "SLANGEN" IGEN / SKIFT EUROEN UD / VI HAR BRUG FOR "SLANGEN" IGEN

+/- 15 pct. er bedre end euroen

Valutakrisen i 1993 gav anledning til, at båndbredden blev udvidet til +/- 15 pct., og det system fungerede overraskende godt – lige til euroen blev etableret i 1999.

I en ny, tredje version af valutaslange-systemet – ERM3 – vil der være brug for et varslingsystem, hvor de deltagende lande får en forpligtigelse til at ændre deres centalkurs i god tid, inden en alvorlig valutakrise får lov til at udvikle sig.

Den daglige markedskurs for disse valutaer må bevæge sig inden for et bånd, der er tilstrækkelig bredt, så spekulationsbølger kan bremses i tide. Man kunne igen vælge +/- 15 pct.

For at få overskudslandene – lige nu

bl.a. Tyskland, Holland og Danmark – til at revaluere deres valuta, bør ERM3 indeholde en regel om, at lande med overskud på betalingsbalancen er forpligtet til at indbetale f.eks. 50 pct. af dette overskud til en europæisk solidaritetsfond.

Det vil medvirke til at øge både fleksibiliteten og symmetrien i valutasytemet – og man undgår det problem, vi har i dag, hvor et stort tysk overskud kan fortsætte i årevis og dermed sætte underskudslandene skakmat, så hele systemet går i stå.

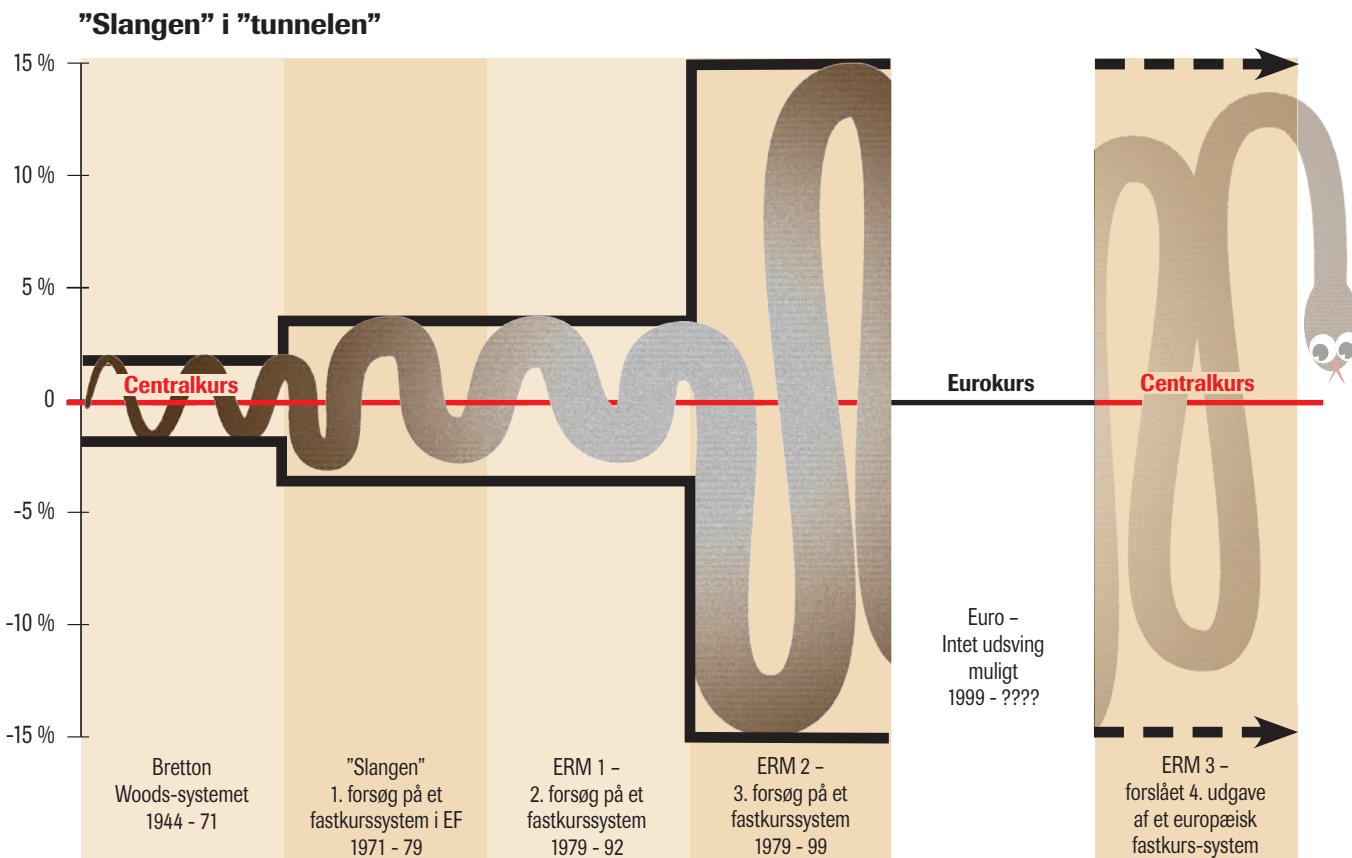
Beskyttelse mod spekulanter

For det enkelte land vil en stor udsvingsmargin give en god beskyttelse mod spekulative angreb.

Et angreb mod en 'svag' valuta vil kunne afværges ved straks at lade kursen falde inden for båndet, så spekulanterne risikerer en dårlig kurs, når de på et senere tidspunkt skal købe valuta tilbage.

Dermed vil en ny "valutaslange" – et nyt EMR3, der bygger videre på erfaringerne fra før euroen – både kunne sikre stabilitet og have en disciplinerende effekt på valutamarkedene. ♦

Se Jesper Jespersens artikel på næste side om de skridt, der skal til, for at et land kan slippe ud af euroen.

Sådan har valutakurssystemerne udviklet sig siden anden verdenskrig (se også næste side). Bortset fra euro-perioden, som vi stadig befinder os i, har der altid været variable valutakurser inden for faste rammer. Man taler om "slangen", som snor sig inden for "tunnelen", hvor slangen er valutakursernes udsving, mens tunnelen angiver grænserne for de maksimalt tilladte udsving.

SÅDAN KUNNE MAN GØRE, NÅR VALUTAEN SKIFTES UD

AF JESPER JESPERSEN

Euroens fædre har gentagne gange hævdet, at en monetær union ikke kan opløses, uden det får katastrofale økonomiske konsekvenser. Men det er ikke rigtigt. Historien har vist, at valutaunion efter valutaunion er gået i opløsning – og også, at enkelte lande kan træde ud individuelt, hvorefter en eller flere nationale valutaer introduceres.

Hvis det sker efter fælles overenskomst og ikke som en konsekvens af en akut finansiel krise, er etablering af en ny national valuta ret uproblematisk.

Et 'græsk' eksempel

Lad os antage, at den græske regering beslutter på et natligt møde, at introducere en euro-drachme (d€) med virkning fra lørdag morgen:

Internt i landet: Indholdet i alle kontrakter (vedr. køb, salg og lån), der er aftalt med gyldighed for alle, der bor i Grækenland, kan forblive uændrede, bortset fra, at beløbene nu er angivet i euro-drachmer.

Køb og salg af varer og tjenester kan fortsætte uforstyrret med brug af kredittkort eller kontanter.

Euro-sedler, der hæves i pengeautomater påtrykkes et tydeligt 'D' for at have gyldighed. 'Gamle' euro-sedler kan cirkulere i en begrænset periode og vil hurtigt stige i værdi.

Private banker inkl. deres filialer i udlandet forbydes (i et nærmere bestemt tidsrum) at foretage udlandstransaktioner, indtil markedet for den nye euro-drachme har stabiliseret sig

Valutamarkedet: Markedet for udenlandsk valuta (navnlig euro) kan i princip åbne mandag morgen – men ikke for spekulative kapitalbevægelser.

Der skal indføres valutakontrol, som det var almindelig praksis frem til slutningen af 1980'erne.

Køb og salg af valuta skal have et realøkonomisk formål – typisk import og eksport af varer og tjenester eller erhvervs-mæssige investeringer.

Eftersom der er et stort underskud på den græske betalingsbalance over for udlandet, vil euro-drachmen falde i værdi. Det er netop formålet med at genindføre den nationale valuta, at den kan få en realistisk international værdi og dermed løfte eksporten og turistindtægterne.

Beskatning af kapitalgevinster og -tab:

Alle udenlandske aktiver (f.eks. tyske statsobligationer og ejendomme i London) ejet af græske statsborgere vil blive opskrevet, når euro-drachmen falder i værdi.

Det vil give betydelige kapitalgevinster, som det vil være rimeligt at beskatte. Tilsvarende vil lån optaget i udlandet stige i værdi og give den græske låntager et betydeligt kapitaltab, som kan afhjælpes (delvist) ved et statsligt tilskud.

Fortsat medlemskab af EU: Som en konsekvens af renationaliseringen af den

græske valuta må den græske centralbank genetableres.

Afviklingen af de private bankers gæld til Den Europæiske Centralbank må genforhandles, ligesom staten må genforhandle vilkårene for de store lån fra Den Europæiske Stabiliseringsfond. Her er det vigtigt, at de øvrige euro-lande udviser generøsitet – en form for 'Marshall-hjælp'.

Historiens lære

Den reducerede værdi af euro-drachmen vil i løbet af en kortere periode give Grækenland mulighed for at indlede en fornyet økonomisk opgang.

Det har vi set tilsvarende fra andre lande, der har devalueret i nyere tid, f.eks. Island, Korea og Argentina. Og det bør erindres, at den tyske økonomi succes i efterkrigstiden også blev indledt med en nedskrivning af den tyske valuta på ikke mindre end 90 pct., da D-marken blev introduceret i 1948.

I Grækenlands tilfælde vil de 12 år i euroens jerngreb dog have givet både befolkning og politikere en alvorlig lektie i den europæiske virkelighed, hvor der bestemt ikke serveres nogen 'gratis frokost'.

Det var således en illusion, at 'alle har fordel af euroen', tværtimod står det mere og mere klart, at 'the winner takes it all'. Det følger af nationaløkonomiens grundlov: Alle lande kan ikke samtidigt have overskud på betalingsbalancen – og her trak Grækenland den absolut største nitte. ♦

VALUTAKURSSAMARBEJDE FØR EUROEN

Da den anden verdenskrig nærmede sig sin afslutning, indkaldte den amerikanske regering til en international konference i byen Bretton Woods nær den canadiske grænse. Heri deltog de den gang 44 lande, der deltog i krigen sammen med amerikanerne.

Den amerikanske dollar var på det tidspunkt den eneste valuta, hvis værdi var fastsat som en bestemt mængde guld

(\$35 pr. ounce). De deltagende lande besluttede, at det nye valutakurssystem skulle have dollar som anker. De øvrige valutaers værdi skulle fastlægges i forhold til dollar. I Danmark skulle der f.eks. betales 7,50 kroner for én dollar.

På valutamarkedet, der blev givet frit i 1957, kunne kursen dog svinge med +/- 1 pct.

Var der større og vedvarende ubalancer i valutamarkedet, skulle den aftalte

kurs over for dollar ændres. Den danske krone blev f.eks. i 1967 nedskrevet med ca. 8 pct. over for dollar.

Guldet og slangen

Bretton Woods systemet brød sammen, da dollaren i 1971 opgav guldindløseligheden og i 1973 gik over til en flydende valutakurs uden bindingen på kursudvik-

fortsættes side 14...

Demonstration mod nedskæringer, Athen, december.

Nede i afgrunden, i frit fald, eller balancerer på kanten?

Tallene for arbejdsløsheden og især ungdomsarbejdsløshed i Sydeuropa forværres fortsat.

AF STAFFAN DAHLLÖF

Nedskæringspolitikken bliver ved med at koste vækst og arbejdspladser. Der kommer intet brud på den negative spiral i år, ifølge de seneste officielle EU-tal, kun forhåbninger om, at det derefter bliver bedre.

Kun to af 17 eurolande – Finland og Luxembourg – overholder de formelle krav på maksimalt 3 procents budgetunderskud og en statsgæld, som ikke overstiger 60 procent af BNP.

15 lande gør det ikke

Lige de to krav blev valgt ud fra den historiske tilfældighed, at henholdsvis 3 og 60 procent flugtede med det aktuelle gennemsnit, da Den Økonomiske og Monetære Union blev skruet sammen.

Jesper Jespersen og Erik Hoffmeyer fremhæver andetsteds i bladet, at arbejdsløsheden er mere relevant som beskrivelse af den økonomiske tilstand.

De seneste tal fra Eurostat viser en gennemsnitlig arbejdsløshed på 12,1 procent i eurolandene og 10,9 procent i det samlede EU.

For unge under 25 år var tallene i marts 2013 24,0 og 23,5 procent.

Det lysner ikke foreløbig

Kommissionens forårsprognose fra den 3. maj siger, at væksten falder igen i år; med -0,4 procent i eurozonen og med -0,1 procent i hele EU.

Kommissær Olli Rehn ser dog vanen tro opmuntrende tegn – næste år. Rapporten bliver derfor præsenteret under overskriften: "EU-økonomien – langsom bedring fra en langvarig recession".

Hvorvidt det bliver Slovenien, Malta,

Italien eller sågar Frankrig, som kommer til at udløse den næste bølge af kriserubrikker, er omdiskuteret i skrivende stund.

Arbejdsløsheden

Målt på arbejdsløshed ser det værst ud i de seks eurolande øverst i tabellen herunder.

Som det fremgår, ligger både Italien og Frankrig under gennemsnittet i eurozonen, men de italienske tal skal, ifølge Eurostat, læses med forbehold, fordi landet opgør arbejdsløshed anderledes end de øvrige lande. ♦

Alle tal i pct. (2012 i parentes)	Arbejdsløshed	Ungdomsarbejdsløshed	Forventet vækst af BNP 2013
Grækenland	27,2 (21,5)	59,1 (52,3)	- 4,2
Spanien	26,7 (24,1)	55,9 (51,3)	- 1,5
Portugal	17,5 (15,1)	38,3 (35,7)	- 1,5
Slovakiet	14,5 (13,6)	34,5 (32,0)	+ 1,0
Cypern	14,2 (10,7)	32,3 (25,3)	- 8,7
Irland	14,1 (15,0)	30,3 (31,0)	+ 1,1
Eurozonen i gennemsnit	12,1 (11,0)	24,0 (22,5)	- 0,4
Italien	11,5 (10,4)	38,4 (35,2)	- 1,3
Frankrig	11,0 (10,0)	26,5 (23,1)	- 0,1
EU i gennemsnit	10,9 (10,3)	23,5 (22,6)	- 0,1
Danmark	7,2 (7,6)	14,5 (14,8)	+ 0,7

Tallene for arbejdsløshed er fra marts 2013, så arbejdsløshedsprocenten i Cypern er altså fra før bankkrisen i april. Derimod er prognosen for landets negative vækst lavet efter krisens udbrud. Kilder: Eurostat 2013-04-30. EU-Kommissionen 2013-05-03.

Flemming Larsen:

Del euroen i to: En nord-euro og en syd-euro

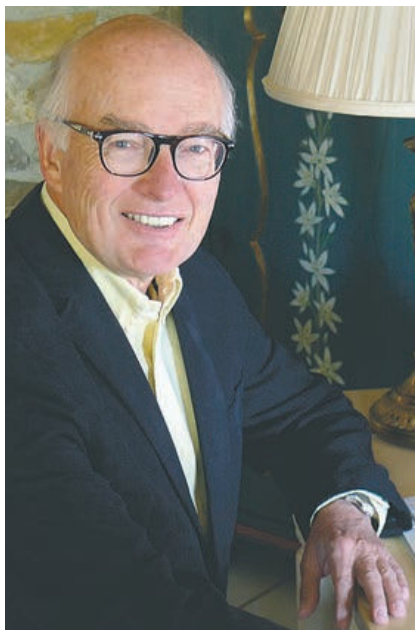
Den tidligere souschef i Den Internationale Valutafonds forskningsafdeling, danskeren Flemming Larsen, giver sit bud på, hvordan man kunne løse euro-krisen.

AF OLE AABENHUS

I december 2011 kunne man i Weekend-avisen finde en artikel af Flemming Larsen, der kom med nogle usædvanlige overvejelser om euroens fremtid: Euroens grundlæggende problem er, at der er så stor forskel mellem den økonomiske og politiske kultur i Nordeuropa og Sydeuropa, mente han. Løsningen måtte tilsvarende ligge i at dele det nuværende euro-område i to, så man får en "nord-euro" og en "syd-euro", hvor nord-euroen bliver en stærk valuta, der hele tiden skrives op, mens syd-euroen bliver en svagere valuta – i hvert fald i en periode.

Flemming Larsen er ikke hvem som helst. Han har i en række år repræsenteret Den Internationale Valutafond i europæisk sammenhæng, og han har tidligere – som souschef i forskningsafdelingen – haft ansvar for Valutafondens førende publikation "World Economic Outlook" (Udsigter for Verdens Økonomi).

Flemming Larsen

Hvordan løser man eurokrisen?

»Der er to aspekter af krisen. Det akutte aspekt, hvor markederne er blevet drevet af panik, er nu nogenlunde under kontrol – i hvert fald for øjeblikket«.

»Det andet aspekt er den underliggende – fundamentale – krise: Der er en stigende divergens – forskel – mellem den sydlige og den nordlige del af euro-området, og det hænger sammen med, at de sydlige lande har mistet konkurrenceevne i ganske betydelig grad«.

Om det virker, afhænger af vores økonomiske og politiske kultur. Er vi parate til at nyde fordel af en stærkere valuta?

»Det ville jo være rart, hvis disse konkurrencesvage lande ikke var kommet med i euroen. Men det er de jo. Men så kunne man spørge, om ikke det ville være rart, hvis de trådte udenfor og fik dannet deres egen monetære union – en sydlig euro, som kunne have en fast kurs over for den nordlige euro – i hvert fald i en periode, indtil de har bevist, at de er i stand til at være i union med et land, der er så stærkt som Tyskland«.

»Den sydlige euro vil naturligvis skulle starte ud med en betydelig devaluering – til en kurs, som man så må forsøge at fastholde over tid. Går det ikke, må den devalueres yderligere«.

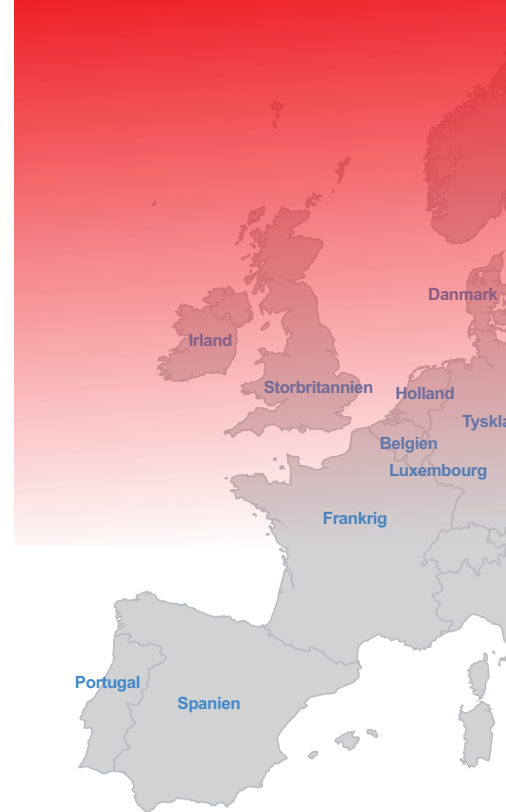
Du tænker dig en sydlig euro, der ligger f.eks. 25 pct. under en nordlig euro?

»Det ville være et rimeligt sted at starte«.

To eurozoner, én centralbank

Men noget af det afgørende i euroen er, at den bliver styret af Den Europæiske Centralbank. Har vi to centralbanker i det system, du tænker nu?

»Det kunne man have. Men jeg tror, det ville være logisk at have én centralbank, der styrede begge systemer og gennem sin reserver beskyttede også den svagere euro«.

Så vi har en syd-euro og en nord-euro, som begge knytter sig til Den Europæiske Centralbank, og så har vi to eurogrupper af lande..?

»Det er det, man kunne forestille sig. Det ville jo have den store fordel, at justeringsbyrden bliver fordelt mere ligeligt mellem de stærkere og de svagere lande«.

»For øjeblikket er hele byrden jo på de svage lande. Det vil sige, at justeringsprocessen i øjeblikket er meget mere væksthæmmende end den ville være under den model, som jeg forestiller mig«.

En ligelig fordeling må betyde, at euroen opskrives i nord. Hvilken interesse skulle f.eks. Tyskland – eller Danmark som "det 18. euroland" – have i, at euroen bliver stærk? Det bliver jo vanskeligere at eksportere...

»De kæmpestore ubalancer, vi har i verden er jo ikke bare underskudslandenes problem. Problemet ligger også i, at overskudslandene bruger for lidt hjemme«.

»Tyskerne har et meget stort opsparingsoverskud, og de er ude af stand til – eller uvillige til – at bruge alt det, de tjener, hjemme. Derfor har de en meget stor kapitaleksport. Nogle vil mene, at det har været en del af problemet i eurozonen, at Tyskland har eksporteret kapital til svage lande, der var alt for glade for at importere kapitalen, men som ikke kunne investere den fornuftigt«.

Stærk valuta stiller krav

Poul Nyrup Rasmussen sagde i sin tid, at det er en fordel at have en hård valuta, fordi man kommer til at skyde det arbejde ud, der har ringe produktivitet?

»Du kan sige det sådan, at hvis du vil have fremgang i levestandard og realindkomst, så er du nødt til at omstille dig til, hvad den internationale konkurrence dikterer. Og det kræver, at man flytter ressourcer fra gamle industrier til nye aktiviteter. Eller at man bliver meget bedre til at producere det, man altid har produceret.

»Om det virker, afhænger af vores økonomiske og politiske kultur. Er vi parate til at nyde fordel af en stærkere valuta? Det er der nogle lande i Europa, der er. Og der er andre lande, der ikke er det. Som traditionelt har foretrukket en relativt svag valuta. Og som har en tendens til at svække valutaen yderligere, når de har økonomiske problemer. Det gælder lande som f.eks. i Frankrig eller Italien.

Det ville være logisk at have én centralbank, der styrede begge systemer og gennem sine reserver beskyttede også den svagere euro.

Du ser et sydligt Europa, der synker længere og længere ned?

»Jeg håber ikke, at det går sådan, og jeg forestiller mig, at de blot skal have lidt mere tid til at omstille sig. De er bare ikke kommet dertil endnu. Og de har meget svært ved at acceptere, at de får omstillinger i deres samfund påtvunget udefra – især hvis du kommer fra Berlin.

Vil den løsning, du foreslår her, kunne løse op for tyskernes frygt for en overførsels-

union, hvor de lande, hvor det går godt, betaler for dem, hvor det går skidt?

»Faren for, at der bliver brug for store overførsler, er meget, meget større, så længe Sydeuropa forbliver i krise. Hvis den fare skal reduceres, må du give landene i syd en bedre chance for at komme ovenpå igen. Opdelingen i en nord- og en sydeuro er en mulig løsning på kort sigt. På længere sigt mener jeg dog, at muligheden for overførsler skal være mere eksplicit i en monetær union, som man har det i USA.

USA...?

»Det er helt naturligt inden for et meget stort valutaområde, at konjunkturerne udvikler sig forskelligt, og at når det går ned ad bakke i visse regioner, så må resten af unionen hjælpe til – med mere eller mindre automatiske former for overførsler. Det er sådan, det foregår i USA, hvor f.eks. de mange sociale ydelser er føderale og bliver udbetalt uanset, hvor skidt det står til med de statslige finanser f.eks. i Californien eller Florida.

Du mener, man er nødt til at knytte en overførselsunion til en valutaunion...?

»I en vis grad. Ligesom man også er nødt til at komme videre med bankunionen, hvis man skal gøre sig håb om at få den monetære union til at fungere.

»Og igen er modellen, man bør kigge på, den amerikanske model, hvor ansvaret for bankerne ligger hos de føderale myndigheder. Det vil sige, man har fuldstændigt brudt sammenhængen mellem de finansielle institutioner og den enkelte stat.

Så den diskussion, man har i Danmark om, at Danske Banks balance er på to gange det danske bruttonationalprodukt – den ville man ikke finde tilsvarende i USA?

»Nej.

At redde, hvad reddes bør

De forestillinger, du nu har lagt frem her, bliver de diskuteret, f.eks. i Den Internationale Valutafond?

»Nej, det er resultatet af mine egne overvejelser. Jeg synes, at der er for mange af de bud, man finder især i angelsaksisk presse, som lidt for hurtigt når til den konklusion, at det her kun kan ende i tårer, for det kan ikke fungere.

»Jeg finder det mere spændende at tænke over, om man kan redde det, der er værd at redde. Og jeg mener bestemt, at Den Monetære Union kan reddes og overleve, men så skal den jo altså gælde for lande, der har en fælles økonomisk og politisk kultur, ligesom det er tilfældet i USA.

»Den amerikanske monetære union har været på plads i lang tid. Der er problemer i dag, men det er nok den mest

succesrige økonomiske historie, vi har. Der er ikke meget at sætte fingeren på.

Helt kort, hvori består den store fordel ved at være i en valutaunion?

»Den store fordel er, at man får meget mere samhandel, når valutakursen er stabil og man ved, den forbliver stabil. Du får en større udveksling af finansielle ydelser. Hele økonomien bliver mere effektiv, når du har mere samhandel – og dermed bidrager valutaunionen til en højere levestandard.

Hvor realistisk er dit forslag om en deling af euro-området i en nord-euro og en sydeuro?

»Når man ser på den nuværende situation i Europa, er det selvfølgelig noget urealistisk, at man skulle kunne blive enige om det, jeg foreslår her.

»Det var svært at indføre euroen. Derfor vil der være modstand mod at ændre noget som helst i arrangementet. Og man forestiller sig dårligt, at Italien og Frankrig ville acceptere at blive delegeret til en slags 2. klasses euroland. Men jeg mener, at begge lande bør gå med i en svagere euro. De er ikke i stand til at konkurrere på lige fod med Tyskland endnu, og de har brug for en længere tilpasningsperiode.

»Det får du dem ikke til at indrømme, men derfor er det da meget morsomt at spekulere lidt på, om man kunne gøre det anderledes i stedet for denne meget langsomme, pinefulde proces, vi ser i dag, og som jo risikerer at ende helt i tårer. ♦

Grundlovsarrangement

5. juni kl. 10-11.30
i Vartovs gård i København.

Hvem får i år Ebbe Kløvedal Reichs demokratistafet? Et tankevækkende og hyggeligt arrangement med små indslag.

Arrangører: DEO og Vartov.

TILMELD DIG PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

Euroens fædre, fem år før euroen blev til: Den franske præsident Francois Mitterand (tv.) holder hånd med den (vest)tydske kansler Helmut Kohl ved en mindehøjtidelighed i 1984 på Douaumont kirkegården ved Verdun, hvor næsten 800.000 franske og tyske soldater døde i kamp under første verdenskrig. Dengang var Frankrig og Vesttyskland lige store med ca. 60 millioner indbyggere hver, og omtrent den samme økonomiske styrke. Murens fald, der kom som et lyn fra en klar himmel i 1989, betød, at Tyskland ik 16 millioner flere indbyggere end Frankrig. Mitterands pris blev et løfte fra Kohl om, at Tysklands stærke D-mark skulle blive kernen i en fælles europæisk euro.

Tyskland som det europæiske særtilfælde

Hvis formålet var at sikre et europæisk Tyskland i stedet for et tysk Europa, så er ØMU'en blevet en begrænset succes.

AF STAFFAN DAHLLÖF

Det nye eurokritiske parti Alternative für Deutschland (AfD) har på kort tid fået godt 10.000 medlemmer. Forholdsvis mange af dem kommer fra det liberale og erhvervsvenlige FDP (Freie Demokratische Partei), som indgår i kansler Merkels konservative regering.

Det er en tysk nyhed, men også noget mere end det:

AfD, og nye toner i den tyske debat, viser, at eurokrisen er nået til EU's magtcentrum, ikke i form af nedskæringsdiktater, men i form af intern politisk modstand.

"Den halve D-mark"

Myten om ØMU'ens tilblivelse fokuserer på en vist nok opdigtet, men ikke helt usandsynlig, konversation mellem den daværende franske præsident Francois Mitterand og den tyske kansler Helmut Kohl, efter at Berlinmuren var væltet.

De to har lige haft en længere aftenpassiar, og Mitterand konkluderer:

»Godt, du får hele Tyskland, og vi får den halve D-mark«.

ØMU og euro fra starten et politisk projekt. Formålet fra fransk side var at forankre Tyskland i det europæiske samarbejde og forhindre en tyske enegang, som efter en genforening med det krakede DDR ville tælle godt 80 millioner indbyggere.

Formålet fra tysk side var at berolige de europæiske naboer, og at få samlet den tyske nation.

"German-style"

Den Europæiske Centralbank (ECB) blev skabt som en fotokopi af den tyske Bundesbank – med inflationsbekæmpelse som det overordnede mål og med en selvstændig rolle uden for politikernes rækkevidde.

Bernard Connolly, der som embedsmand i Kommissionen fulgte tilblivelsen på tæt hold, skrev en stærkt kritisk bog om forløbet, "The Rotten Heart of Europe", hvorefter han blev fyret. Her fortæl-

ler han, hvordan den tyske Bundesbank udarbejdede strikse betingelser for ECB og valutaunionen som modspil til franske ønsker om en politisk styring.

»Om den tyske hensigt var, at Frankrig skulle acceptere, eller om man helst ville have, at franskmændene skulle sige nej, får vi aldrig at vide«, sagde Connolly i et interview med NOTAT, da han lige var fratrådt som embedsmand i Kommissionen.

ØMU'en efter 2008 er blevet til en anden historie med natlige krisemøder, lånepakker, krisemekanismer, og om mere eller mindre snedige måder at støtte et vakkende system på - uden at gøre det på den forbudte måde.

Men vi kender resultatet: Frankrig, og alle de andre, accepterede en valutaunion "German-style".

Forbud mod hæftelse

Oveni fik Maastricht-traktaten, som lagde rammerne for ØMU'en en "no bail-out clause", et forbud mod at et EU-land, f.eks. Tyskland, skulle kunne hæfte for andre medlemsstaters gæld (artikel 125).

Lande som ikke kunne klare mosten, måtte klare sig selv.

Overholdelsen af spillereglerne var nationale anliggender, ligesom de tilpasninger til den fælles rente, der blev nødvendige, når man nu ikke længere kunne føre en egen rente- og valutapolitik.

Det var ikke noget, som ECB eller det samlede EU måtte tage sig af.

I næsten et ti-år – fra 1998, da 11 landes valutakurser blev låst fast til hinanden, til finanskrisens udbrud i 2008 – gik det meste dog som på skinner.

” Det, som skulle blive et europæisk Tyskland og ikke et tysk Europa, blev en halvfyrdig politisk union med økonomiske spilleregler ”German-style”.

Landene så ud til at overholde reglerne. Og når de ikke gjorde det – som Frankrig og Tyskland i 2002-2003 – blev reglerne bare bøjet, så det hele kom til at passe.

Det gik ganske udmærket, at skabe en monetær union med en fælles valuta uden en politisk overbygning, og uden at landene behøvede at hæfte for hinanden.

Eller rettere sagt: Det gik for en tid.

ØMU'en efter 2008 er blevet til en anden historie med natlige krisemøder, lånepakker, krisemekanismer, og om mere eller mindre snedige måder at støtte et vaklende system på – uden at gøre det på den forbudte måde.

I det tyske bagland

For hver ny krisemekanisme, og for hvert nyt politisk tiltag har kansler Merkel stået som beslutningens garant. Men så har hun også brugt lejligheden til at fortælle, at dette er Tyskland gået med til, men kun under forudsætning af, at... etc.

Og for hvert nyt tiltag har det rumlet i det tyske bagland.

Den tyske forfatningsdomstol i Karlsruhe vogter nidkært på, at tyske politikere ikke giver mere fra sig, end de har lov til ifølge EU-traktaten og ifølge den tyske grundlov.

Hidtil har den ikke stukket en kæp i EU-hjulet. Afgørelserne har fulgt en ”her-til-men-så-heller-ikke-længere-kurs”.

Næste afprøvning bliver den 11.-12. juni, hvor de tyske dommere afholder en høring, om ECB's opkøb af obligationer (OMT) nu også er i overensstemmelse med Centralbankens beføjelser.

Hertil-og-ikke-længere

For hver nyt kriseindgreb har man i Tyskland haft en ophidset debat om, hvorfor vi i nord skal betale for de andres uansvarlighed. ”Machen sie jetzt unseren Euro

kaputt?” (Ødelægger I nu vores euro?), skrev f.eks. avisen BILD med store typer under Cypernkrisen.

Politisk har det hidtil ikke sat de helt dybe spor, men der er tegn på forandringer i det politiske landskab.

Alternativ für Deutschland har i nogle meningsmålinger set ud til at kunne komme over spærregrensen på 5 procent ved det kommende valg i september. Det samler især dem, der er både borgerlige og eurokritiske.

På den anden side af den politiske skala har den tidligere socialdemokratiske finansminister, og derefter venstrefløjspolitiker, Oskar Lafontaine kaldt euroen for en fejlkonstruktion. Lafontaine har tidligere forsvaret euroen som en modvægt til den amerikanske dollar.

Selv om det kan påvises, at Tyskland har, og har haft, god økonomisk gevinst af euroen, så er det ikke den opfattelse, som præger den tyske debat.

Angela med overskæg

Nu tegner demonstranter i Grækenland og Spanien Angela Merkel med skrårøm og et studset sort overskæg.

Det franske Socialistparti beskriver tysk politik som udtryk for ”en egoistisk uforsonlighed”, om end det var i et udkast, som blev trukket tilbage.

Demonstration i Athen mod Angela Merkels besøg i den græske hovedstad 9. oktober 2012.

Både på gaden og i det politiske etablissement spredes billedet af, at ØMU'en er blevet lige lovligt tyskpræget alligevel, på trods af udtalte hensigter om det modsatte.

Tyskland og den tyske befolkning får også at vide – for eksempel fra store dele af Europa-Parlamentet – at løsningen på krisen er euroobligationer, eller andre måder for Tyskland at hæfte for andre landes gæld på, om end det stadig ville være et brud på traktaten.

ØMU'en og den førte krisepolitik bliver set på som bevidst udtryk for at etablere en tysk dominans af Europa; ikke på larvefødder og i uniform, men som økonomisk – politisk diktat.

... så går det grueligt galt

Denne her ”German-bashing”, enten i den grove eller mere subtile udgave, hviler på to piller.

Den ene pille er forestillingen om, at Tyskland og tyskere over ét har tjent fedt på euroen – noget som ikke alle tyske kontanthjælpsmodtagere, ”arbejdende fattige” og løst ansatte kan være helt enige i efter de drastiske reformer i årene 2002-2004.

Den anden pille er, at Tyskland af historiske grunde betragtes som et særtilfælde. Hvis landet ikke bliver spundet ind i forpligtelser, så går det grueligt galt.

Det som bliver kaldt fransk patriotisme, britisk selvstændighed og dansk suverænitet bliver i den tyske version udtryk for ekspansionisme. Eurokrisen viser nu, at selv om den præmis skulle være rigtig, så var den økonomiske og monetære union heller ikke løsningen.

Det, som skulle blive et europæisk Tyskland og ikke et tysk Europa, blev en halvfyrdig politisk union med økonomiske spilleregler ”German-style” og et Tyskland omtrent lige så nationalt som alle andre – og nu også med euromodstandere, som efter alt at dømme vil præge resultatet af det kommende valg. ♦

Med DEO til Alsace

5 dages bustur med afgang den 19. oktober

Oplev EU og det smukke Alsace. Vi søger Europarådet og EU-Parlamentet, oplever den historiske by Strasbourg, borgen Haut Koenigsbourg og kører ad den smukke vinroute med besøg hos vinbonde og den ældste vinby i Alsace. En super hyggelig tur hvor du bliver klogere på EU. Prisen er 3.400 kr.

LÆS MERE PÅ www.deo.dk

DEO EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst
info@deo.dk - tlf. 70 26 36 66

...fortsat fra side 8

lingen. Det efterlod de europæiske valutaer uden anker.

Som et led i EF-samarbejdet blev der midlertidigt aftalt et såkaldt 'Slangesamarbejde', som i praksis havde Tyskland som anker og en række af de mindre nord- og vesteuropæiske lande som deltagere.

Slangesamarbejdet blev i 1979 efter aftale mellem Tyskland og Frankrig omdannet til Det Europæisk Monetære Samarbejde (EMS) med deltagelse af alle EU-lande (bortset fra Storbritannien; der skete dog efterfølgende ændringer i medlemskredsen, idet deltagelsen i EMS ikke var en del af EU-traktaten).

ERM (Exchange Rate Mechanism) var det centrale element i valutasamarbejdet. Her var det fastlagt, at de indbyrdes valutakurser højst måtte svinge med +/- 2 ¼ pct. i forhold til hinanden.

Soros' valutaspekulation

På grund af landenes meget forskellige inflationsrater i 1980'erne og liberaliseringen af de finansielle kapitalbevægelser opstod der jævnligt behov for at ændre de aftalte centrale valutakurser. Tyskland og Holland måtte (nødtvungent) revaluere deres valuta, mens de sydeuropæiske og skandinaviske lande ligeså nødtvungent måtte devaluere deres valuta, for at modstå valutaspekulation.

I 1992/93 valgte adskillige europæiske lande (Storbritannien, Sverige, Finland og Italien) helt at forlade EMS'en. Det skete efter at store spekulanter med George Soros i spidsen havde spekuleret mod pundet og tvunget det ud over den tilladte grænse for pund-kursen.

Mere plads i slangen

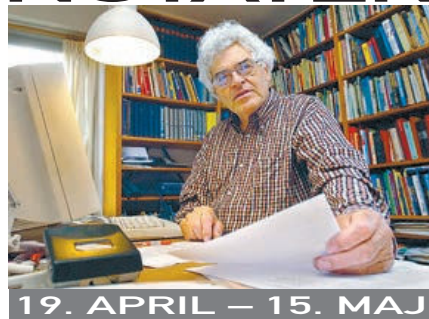
Som en konsekvens af den øgede spekulation inden for EMS'en blev den tilladte udsvingsmargen mellem de indbyrdes valutakurser udvidet til +/- 15 pct. Det system fungerede stort set problemfrit i perioden op til etableringen af Den Monetære Union med den fælles valuta og derfor helt fastlåste valutakurser.

Dette fleksible ERM2-system er stadig i funktion for EU-lande med egen valuta og en aftalt fast kurs i forhold til euro. Det er f.eks. rammen om den danske fastkurspolitik.

Hvis et ØMU-land introducerer en national valuta, vil den kunne deltage i dette faste, men mere fleksible valutasamarbejde. ♦

Jesper Jespersen

SKOVMANDS NOTATER

EU holdes ude af Arktisk Råd

15. maj. Mens Kina, Indien, Italien, Japan, Sydkorea og Singapore alle har fået status som observatører i Arktisk Råd, har EU fået nej. Det skyldes det treårige forbud mod canadiske sælskind, som EU har indført, oplyser Euobserver.com.

Beslutningen blev truffet på et møde i Kiruna, og den canadiske repræsentant for inuitterne i landet fastslog, at EU først kan komme med i Arktisk Råd, når Canadas inuitter får samme mulighed for at sælge sælskind som inuitterne i Grønland.

I Arktisk Råd har kun de lande stemmeret, som støder op til Polarhavet, eller som Sverige og Finland ligger ganske tæt på. Når lande som Kina og Indien gerne vil deltage i arbejdet, skyldes det ønsket om at følge med i udviklingen i det vigtige område.

EU's forbud mod sælskind er hyklerisk, når man tænker på, hvor elendig beskyttelsen er af husdyr som svin og høns. Og nu hævner det sig.

Vognmænd kan ånde lettet op

15. maj. Ifølge Transportmagasinet har kommissær Siim Kalas nu udskudt debatten om en udvidelse af EU-vognmænds mulighed for at køre ture i andre EU-lande. Han vil tidligst tage den op i 2014.

I dag må udenlandske vognmænd køre tre ture i Danmark inden for en uge, og hvis denne mulighed udvides, vil det i praksis være umuligt for danske vognmænd at drive virksomhed med danske chauffører. De vil blive underbudt af vognmænd, der kører med chauffører til langt lavere lønninger.

Den udenlandske lastbilkørsel i Danmark har allerede kostet tusinder af arbejdspladser, og en udvidelse vil være en katastrofe.

Stor sejr for britiske modstandere

2. maj. De britiske kommunalvalg blev en endnu større triumf for modstanderpartiet UKIP end partiet og dets leder, Nigel Farage, havde ventet.

Partiet fik ikke færre end 23 procent

af stemmerne – næsten lige så mange som de konservative med 25 procent og Labour med 29.

De andre partier er rystede. De frygter, at UKIP vil blive det største parti ved valgene til EU-Parlamentet i maj 2014. Og de frygter nok endnu mere, at den modstand mod EU, som støtten til UKIP er udtryk for, kan føre til et nej til EU ved en kommende folkeafstemning.

Euro-krisen har åbnet øjnene hos mange for, at EU's beslutninger ikke er så vidunderlige, som tilhængerne hævder. Og det viser sig nu i Storbritannien.

Islands fremtid i EU er tvivlsom

27. april. Det islandske valg blev et tordnende nederlag for den siddende socialdemokratiske og rød-grønne regering. Sejrherrene blev det konservative selvstændighedsparti og Fremskridtspartiet, der tilsammen fik over 50 procent af stemmerne.

Ifølge iagttagere tabte regeringen, fordi den gik ind for, at islændingene skulle betale erstatning til de hollandske og engelske kunder, der havde tabt penge, da netbanken Icesave krakkede.

...Men det talte sikkert også med, at den gik ind for at blive medlem af EU, som er dybt upopulær i Island. Efter valget går de fleste nu ud fra, at forhandlingerne med EU vil ophøre. Et EU-medlemskab vil betyde, at islændingene mister eneretten til at fiske i havet omkring Island. Så det er godt, at den tanke nu opgives.

Søger at redde klimakvoterne

19. april. Den 16. april forkastede EU-Parlamentet med 334 stemmer mod 315 et forslag fra klimakommissær Connie Hedegaard om at udskyde frigivelsen af et stort antal CO²-kvoter.

Kvoterne har i øjeblikket en så lav værdi, at virksomhederne ikke tilskyndes til at spare på energien eller gå over til vedvarende energi. Og Connie Hedegaards forslag var i virkeligheden ikke vidtgående nok. Alligevel lykkedes det industriens lobbyister at standse forslaget, så der fortsat er alt for mange CO²-kvoter i omløb.

Ifølge Berlingske har Jens Rohde og Britta Thomsen, der er medlemmer af henholdsvis den liberale og den socialistiske gruppe, ikke opgivet håbet om at få folk i deres grupper til at ændre holdning og gå ind for forslaget. Der skal jo ikke flyttes mange stemmer for at ændre afgørelsen.

Lobbyisterne har uhyggelig stor magt. Man må håbe, at Rohde og Thomsen får heldet med sig.

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter.

AF ASGER BLOM

Den tyske økonomiprofessor og finans-ekspert Wilhelm Hankel foreslår i sin nye bog "Die Eurobombe wird entschärft" (Eurobomben desarmeres) et valutasy- stem, der er mindre stift end det nuvæ- rende – for passer euroen overhovedet til noget land?

De nuværende økonomiske problemer er for en stor del skabt af valutasy- stemet selv, derfor må de også løses ved en æn- dring af dette.

Afskaffelse af euroen fører til kaos

I modsætning til andre, argumenterer Hankel ikke for, at hverken de sydeuro- pæiske lande eller Tyskland skal forlade euroen, eller for at euroen skal afskaffes. Det ville nedbryde EU's sammenhæng og skabe kaos pga. skyldnerlandenes gæld, mener han.

” Ifølge Hankel bliver euroen ”stabil som guld”, en art pengenes penge.

Hvis gælden med ét skulle omregnes og tilbagebetales i den tidligere natio- nale valuta, ville gældsbyrden blive totalt ubærlig, så meget desto mere som debi- torvalutaerne (gældslandenes valutaer) ville være faldet i værdi (og kreditorvalu- taerne eventuelt steget).

2 parallelle valutaer

Hankel foreslår derfor, at eurolandene beholder deres euro, men samtidig gen- indfører deres nationale valuta.

Hvis euroen fortsat eksisterer, kan skyldnerlandenes gæld forblive i euro og overføres til en art Bad Bank (svarende til *Finansiel Stabilitet, der har til formål at overtage og afvikle aktiviteterne fra nødlidende danske pengeinstitutter. red.*). Gældsproblemet vil således kunne løses hen ad vejen.

Ved siden af euroen skal landene samtidig have en national valuta lige som før euroens indførelse. Vekselkursen for disse nationale valutaer skal kunne svinge frit i forhold til de andre nationale valutaer.

Argumentet for frie vekselkurser ligger i devalueringens muligheden. Hvis et land gennem længere tid ophober voksende underskud og dermed gæld til andre lande, kan det nedskrive sin valuta, og derved blive mere konkurrencedygtigt. Det er netop ikke muligt med den nuvæ- rende eurokurs.

”Som guld”

De nationale valutaer vil imidlertid også have en vekselkurs i forhold til euroen. Euroen kommer altså til at fungere som fælles målestok for de forskellige valutakurser.

I det nye system udsteder Den Euro- pæiske Centralbank euroer, som landene køber til gengæld for national valuta. De nationale valutaer forbliver i Centralban- ken som valutaeserver.

” Ved siden af euroen skal landene samtidig have en national valuta.

Fordelen er, at landene ved siden af deres egen svingende nationale valuta, har en euro, der er stabil, fordi den er dækket af samtlige deltagerlandes valuta

– dermed høster de fordelene af at være en del af et stort valutaområde. Ifølge Hankel bliver euroen ”stabil som guld”, en art pengenes penge.

Greshams lov

Euroen vil derfor være særligt egnet til opsparingsformål eller som reservevaluta, men borgerne kan frit veksle mellem de- res to valutaer og frit vælge, hvilken valuta de vil betale eller spare op i. I den forbin- delse påberåber Hankel sig Sir Thomas Gresham, Dronning Elizabeth I's finans- minister, der havde konstateret, at når et land havde flere slags penge, brugte folk de dårlige penge til forbrug og sparede de gode op.

Fordelen ved parallelvalutaerne vil altså være, at de enkelte lande kan rea- gere fleksibelt – samtidig med at Europa opretholder en fælles monetær målestok og en international reserve- og opspa- ringsvaluta.

Ifølge Hankel ville et sådant valutasy- stem overflødig gøre omstridte foranstalt- ninger som redningsfonde, økonomisk union og ECB-opkøb. Landene ville i hø- jere grad blive ansvarliggjort, og systemet ville uden videre kunne stå åbent for alle EU-lande; det nuværende grøftegraveri ville være meningsløst. ♦

Forlaget Universitas, Marts 2013. 19.99 €

“Fem kroner. Vexles med Guldmønt i henhold til Lov af 12. juli 1907. Nationalbanken i København 1912”.

Møntunionerne fik en krank skæbne

De virkede kun, så længe penge kunne veksles med guld eller sølv.

DRØMMEN om en fælles valuta er langt ældre end euroen. Fra 1877 til 1914 havde Danmark, Norge og Sverige således kronen som en fælles valuta. Danske mønter og pengesedler kunne frit bruges i Norge og Sverige, og samme mulighed havde ejerne af norske og svenske penge.

Netop på den tid afskaffede de tre lande deres gamle møntsystemer og erstattede dem med kroner og øre. Og så kunne de have samme værdi, fordi alle tre lande fik et system, hvorefter pengesedler kunne ombyttes med guld.

Denne mulighed for at bytte til guld forsvandt med Første Verdenskrigs udbrud i 1914, hvor landene oplevede kraftige prisstigninger og derfor ikke turde give folk mulighed for at få guld for deres pengesedler. Derfor ophørte møntunionen. Og lige siden har de nordiske kroner haft forskellig værdi bortset fra nogle få måneder i 1931.

I lang tid blev der faktisk ved med at stå på pengesedlerne, at de kunne ombyttes med guld efter gældende lov. Men den gældende lov sagde, at de ikke kunne ombyttes!

EN ANDEN MØNTUNION var den latinske, der i 1865 blev oprettet mellem Frankrig, Belgien, Schweiz og Italien, og som i en kort periode også havde Grækenland som medlem.

Møntunionen var dog ikke så vidtgående som den skandinaviske. Den omfattede ikke pengesedler, kun almindelige mønter, der skulle være af sølv. Og som den skandinaviske ophørte den i 1914.

EN KRONE FRA 1876 havde stort set samme værdi som 100 kroner i dag. Derfor er det tankevækkende, at kronerne i de nordiske lande stadig ligger meget tæt i værdi.

Det har dog ikke altid været sådant. I mange år efter 1945 var den svenske krone 30 procent mere værd end den danske. Og i 1970'erne førte EU's "valutaslange" til, at den danske krone en overgang var cirka 30 procent mere værd end den svenske og den norske. Valutaslangen var nemlig domineret af den tyske D-mark, og den steg hele tiden i værdi.

I DEN LATINSKE MØNTUNION opstod helt anderledes store forskelle. Det skyldtes, at

Schweiz havde langt svagere prisstigninger end Frankrig og især Italien. Før indførelsen af euroen var den schweiziske franc over 500 gange så meget værd som den italienske lire og 30 gange så meget som den belgiske franc.

Den franske franc havde stadig en tredjedel af den schweiziske francs værdi, men det skyldtes alene, at den begavede general de Gaulle i begyndelsen af sin præsidenttid lavede en pengeombytning, så 100 franc blev til én franc!

Sven Skovmand